

1. ONŹE (355) *pron*

Formy *N sg i pl on-* tylko z zabytków niekreskujących; w *jen-* -e- (36), -(e)- (102); końcowe *e jasne*. *sg m N jenże* (113), *onże* (30), *jenż* (21); *jenże BierRaj, ForCnR, TarDuch* (70), *BielŻywGlab, MiechGlab, WróbŻółt* (2); *onże BielŻyw, RejWiz, BibRadz* (3), *GórnDworz, RejPos, CzechRozm* (11), *SkarŻyw, CzechEp* (3), *LatHar, WujNT* (4), *KlonFlis, KlonWor, jenż HistRzym* (7), *BudNT, ModrzBaz*; *jenże* : *jenż OpecŻyw* (35:1), *ArtKanc* (2:11). \diamond *G (bez przyimka) jegóź* (46), (z przyimkiem) *niegóź* (17). \sim -góź (4), -g(o)ź (59). \diamond *D (bez przyimka) jemuź* (20), (z przyimkiem) *niemuź* (2). \diamond *A (bez przyimka) jeg(o)ź* (4), (z przyimkiem) (*przeze-*, *we-*)ńże (2) *CzechRozm, GostGosp*. \diamond *I nimże* (1). \diamond *L nimże* (5). \diamond *f N jenże* (1), *jenż* (1); *jenże* : *jenż HistRzym* (1:1). \diamond *G (bez przyimka) j(e)jże* (4), (z przyimkiem) *niejże* (3); -e- (1) *KochPieś*, -(e)- (6). \diamond *I (bez przyimka) jąże* (*zapis: jenże*) (1), (z przyimkiem) *niąże* (1). \diamond *L ni(e)jże* (3). \diamond *n N jenż* (1). \diamond *G nieg(o)ź* (1). \diamond *D jemuź* (1). \diamond *L nimże* (2). \diamond *pl N m pers oniż* (3). *subst on(e)ź* (1). \diamond *G (bez przyimka) ichże* (43), (z przyimkiem) *nichże* (8). \diamond *D imże* (3) *ModrzBaz, SkarJedn, SarnStat, j(e)mże* (2) *RejPs*. \diamond *A m pers nichże* (1) *GrzegRóżn, onyż* (1) *RejPos. subst ni(e)ź* (2). \diamond *I m nimiż* (2). *f (bez przyimka) imiż* (1) *BielŻyw, nimiż* (1) *FalZioł. n j(e)miż* (1). \diamond *L nichże* (5).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI(XVIII) – XVII (z Cn) w.

Zaimek rzeczowny (355) :

I. We wszystkich formach *sg i pl* (133) :

1. W funkcji anaforycznej (133) :

A. Zastępuje rzeczownik (przymiotnik lub zaimek w funkcji rzeczownika); ipse HistAl, Vulg; is Vulg, PolAnt; idem JanStat (83) : *Siekierá gdy dąb zwáliá/ Z niegoź kliny wczyniá: Aby fie mógł lepiej łzczepác BierEz L4v; MetrKor 46/47; TarDuch B8, Cv; á to w teyże iufze powarzyć czego kolwiek łtych rzeczy á rozetrzeć w nieyże FalZioł V 68, *5, V 69v; BielŻyw 72; RejPs 209; LibLeg 10/151v, 11/77v; LibMal 1543/76v, 1546/111, 1550/154v; Tákowe my mámy domy w ktorzych gdiłmy żywi przebywamy/ á gdi pomrzemy w nichże będziemy pogrzebieni. HistAl 17; Ktory ocyc od oney radości y pocyechy ktorą wzyął z dzyeci swoich/ v nichże w ręku zmárł. GliczKsiąż C7; Bo v Pána miłofierdzie y obffithe v niegoź odkupienie. Leop Ps 129/7, Ier 38/22; BibRadz Iob 28/5; GrzegRóżn Dv; KwiatKsiąż H3; HistRzym 81v; BiałKat 176; RejZwierc 266v; iż iáko dzyatki bywáią nam dane od Pána Bogá [...] tedy iemuź oddawáne być máią/ áby chwale iego łłużyły. RejPosWstaw [41²]v; BudBib Ex 37/22, 38/2; Iefliżeć Pan iefł Bogiem/ ku niemuź fie mieycye/ A iefliże ten Báál/ tedy zá nim idźcye. HistHel B4v; ktorzy mowią iż Duch święty w pánnę wftąpił/ y onże w niey miáfto nafienia był/ y onże teź łobie łam domek ábo miefzkánie/ to iefł ciáło łpráwił. CzechRozm 156v, 12v, 20v, 54v, 80v, 90v (9); By to co dziefięć rownych łobie poštánowi/ ieden/ imże rowny/ ábo iefzcze niźłzy/ rozpárác miał światby nigdy rzádu niemiał. SkarJedn 296, 281; SkarŻyw 102, 597; CzechEp 19, 108, 249, 275, 292 (7); Włzelki co znalazł Zbáwicielá/ nas wlyfłkich odkupicielá: Iegoź wzyway ArtKanc L12; ActReg 53, 109, 115; á Vrządnicy go [owies] máią iednym korcem dáwác/ y weńże młócić iuz wlyfłek owies co go iefł. GostGosp 152; Bo Słowacy przefłzi przez Dunay/ y nád morzem Weneckim vsiedli/ gđzie y dźiś siedzą/ y od nichże ziemię tántę Sławonią zowá. KochCz*

B; *KochAp* 13; *LatHar* 686; *WujNT Luc* 7/5, *Eph* 1/10, *Col* 2/6; *SarnStat* 997; LESKO CZARNY/ za niegoż POLlká vćierpiála: Od Tátárov kilkákroć ľpuľtoľzenie miála. *KlonKr wstęp* A3v.

Poľczenia: »onże sam« = *ille ipse Modrz* (21); *BierRozm* 15; ále to wľytko nád woľá páńská nic iem [*sprzeciwnikom Pańskim*] pľátno niebędzie owľsem gdy on będzie raczył ichże ľtrzáły wľpak ľie obrociwľly iemże ľámem wielkie vdręczenie vczynią. *RejPs* 93, 93; *LibMal* 1553/173v; A thák wiedz że ten Bog náľz ľeft ták ľftność dziwna/ [...] Ktorey żadny rozeznác ni zrozumieć może/ Aliż kogo z ľálki ľwey onże ľám wľpomoże. *RejWiz* 113v, 61v; Ten Prorok był żyw áż do czáfow Cyruľá [...] Onże ľám wymálowáľ ľpráwy Pána Kryľtuľowe/ Kroleľstwo iego *BibRadz* I 446, *7, *Zach* 6/13; Więcz y o tákiego nie trudno/ ktory vľtháwicznie Boże niewidy o ľobie powieľa: áľbo y o owego/ ktory to powieľa/ Czo iemuż ľámemu ľzkodzić ma. *GórnDworz Cc*7v, *Gg*2v; *RejPos* 43v; A iż tym Pośrzednikiem był Iezus Chriľtus Syn Boży/ wátpliwości o tym żadney nie máľz. Poniewáż onże ľám ták o ľobie mowi: Żaden nieprzychodzi do Oycá iedno przez mię *CzechRozm* 22, 4v, 45v, 80, 123, 145v, 210; *ModrzBaz* 34v; *CzechEp* 125.

»onże wszytek« (1): otho vmáry był wynoľzon [...] [*syn wdowy*] s ktorą też tákież ľzła druga tľuľzcza niemála. [...] A on co był vmárl powľtaľ [...] A wnet onyľz wľzytki obiáľ ľtrách [Y zięľ wľzytki ľtrách *WujNT*; *omnes PolAnt Luc* 7/16] *RejPos* 221.

B. *Zastępuje rzeczownik w G, który w kontekście jest wyrażony przez przymiotnik dzierżawczy; is Vulg* (2) : Tedy rzekli ľlużebnicy Sáulowi do niegoľz *Leop* 1.*Reg* 16/15, *Is* 9/11.

C. *Odnosi się do osoby określonej zdaniem względnym (bliskie funkcji odpowiednika w postpozycji)* (1) : Ktory mię zdrowym vczynił/ onże [*ille*] mi rzekľ; Weźmi ľoże twe/ á chodź. *WujNT Ioann* 5/11.

D. *W kontekście niepełnym; w cytacie z Pisma Św. (1)* : Ták ľám o tym mówi: Teraz do ćiebie idę/ y to mówię ná świećie: áby mieli [*uczniowie*] wefele moię wypeľnioné w nichże ľámych [*in semetipsis Vulg Ioann* 17/13]. *BiałKat* 98v.

E. *W specjalnych konstrukcjach anaforycznych (46)* :

a. *W związku współrzednym formy „onże” występujące na początku drugiego zdania mogą być interpretowane jako użyte w funkcji zaimka względnego; qui His Al; is PolAnt; ipse Vulg* (44) : Oneycij daię ľyna mego iedinego/ aby iemu matką była/ iemużem iá ocietz *OpecŻyw* 7; Moy ľyn wám obietzá wefele rayľkié/ wy mu ninijé zadáwacie męki wielkié. On wám byl gotow datz odpulfćzenijé wáľfych grzechow/ iemuż wy żadáiecie męki trudnych bicżow. *OpecŻyw* 116, 3v, 7v, 8; *FalZioľ* II 5b; ktoremu rzekľ Allexender, Czo to ľeft Dyogenes iż to namię niechceľz wezrzec, iakoby mie nigdy niepotrzebowáľ iemuż rzekľ Dyogenes, nic niepotrzebuię *BielŻyw* 74, 12, 86, 149, 151, 160; *HistAl* C2; Ty też Sáľomonie ľynu moy poznay Bogá oycowľkie⁶⁰/ iemuż ľľuż doľkonáľem ľercem y z chuthliwem vmyľľem *BibRadz* 1.*Par* 28/9; *BielKron* 42v, 43; Przyiáćiele mili [...] poruczám to wám dziećię/ ná nimże ľeży ma poľlednia vćiechá. *HistRzym* 18; Y miála iednego ľľużebniká w ľwey wśi imieniem Teofilá/ iegoż była włodárzem vczyniła/ y poľawľzy po tego rzekľá iemu. *HistRzym* 19; nawięcey mi ľie ľtáľo/ iżem iá [*Lucynę*] ľtráćił ná Morzu/ dla nieyże wefoľ nie będeľ/ áni iey też więcey namięľtkinią ktorą vczynię. *HistRzym* 27, 21, 23, 25; *MycPrz* I Cv; *SkarŻyw* 278, 301, 358; ľľyľz modlitwę/ ienże ćię prośimy. *SkarŻywBog* 357, 357; *ArtKanc* B17v, E9v, F6, F13v, K7, N20v; Ten ľeft Syn moy miły: iegoż ľľuchayćie. *WujNT Luc* 9/35; Owľzem rośćie w ľáľce y w vznániu Pána

náfzego y zbáwiciela Iefulá Chrístulá. Iemuż chwałá/ y teraz/ y do dnia wieczności. Amen. *WujNT* 2.*Petr* 3/18, *Eph* 5/23, 2.*Petr* 1/17, *Apoc* 1/6; Drogi Leander y morze przebywał/ Ku świecy/ którą trzymała ná łonie/ Ná drugiey stronie Ero nadobna. on íam był iey dárem/ On był y łodzią/ onże y towárem/ On íam był Szyprem/ y Pánem y poštěm/ Flísem y wioštěm. *KlonFlis* C3; *KlonWor* 33; Tylkoś ty íamemu K woli ítroić powinná mężowi swoiemu [...] Tylkoś íię ty powinná podobác onemu/ Iemuż íię k woli wftroy/ nie komu ínzemu *ZbylPrzyg* A3v.

W połączeniu: »ten ... on« (1): Vízyma tymi/ iemiż Anielfki głos słyżał/ słyżąc bluźnierstwa cicho znażał/ áby nas wysłuchawał. *ArtKanc* E9.

Połączenie: »onże to« (1): Mąż z żoną íeftci przełożony poślubiony kołciołowi świętemu: iemuż to dyabeł wżytką mocą chce przez grzech íego dobro pokráć *HistRzym* 92v.

b. *W konstrukcjach z podwojonym podmiotem* (2) : KROłowi nád wżemi krolmi, á Panu nád pány/ któryż on íam nieśmiertelność ma/ iemuż bądź cześć y chwałá wieczna. *ArtKanc* V13; A Ociec który mię pośłał/ onżec świádczył o mnie. *WujNT Ioann* 5/37.

II. Formy G sg i pl „jegoż”, „jejże”, „ichże” w funkcji zaimka dzierżawczego (85) :

1. *W funkcji anaforycznej: tego, którego wymieniono wcześniej; suus Vulg, Modrz, JanStat; eius Vulg, PolAnt; eorundem JanStat* (84) :

A. *Nawiązuje do rzeczownika (zaimka w funkcji rzeczownika)* (69) : *BierEz* F4; *WróbŻółt* 7/17; *RejPs* 87, 93; *LibLeg* 11/93, 156v; yfz thegołz czałzu yełth zabith wponyeczu polithanłky od Críftopha Golinłkyego a od Iana Czyefłchewłkyego Iegołch fluzebnyka. *LibMal* 1546/124, 1543/77, 1544/88v, 1545/103; ále záwłffe czártá yegoż zbroją y chytrołcyą zwyćyęża. *KromRozm I* M4v; Tákże y włłsem żydom [...] przez Moizełłá obyecał proroká zbudzić z ichże bráci *KromRozm II* i3, e, e3v; Iakob zá poradá máthczyną/ przechwyćił Błogołławiełłthwo brathu Ezau/ y dla gniewu íegołz do Laban aby ízedł/ íęłá mu mathka radzić. *Leop Gen* 27 arg, 1.*Par* 11/23; *BielKron* 7v, 380; *Górndworz* Z4v; Kálwiná dla íproftności á łotrołtwá íwego z íegoż oyczyzny wygnano. *WujJud* 13v; *BudBib Ex* 30/2; tedy mu ía z íego mniemánia/ íegoż wielkie głupłtwo pokażę. *CzechRozm* 18, 26v, 73; *PaprPan* P; Szynkarze ábo kárczmarze we włiach niewiem komuby lepiej poruczeni być mieli/ íáko ichże Pánom. *ModrzBaz* 122v; Byście wżytki vczone ludzie ze wżytkiey Grecyey [...] zwiedli: wftydzić íie záwzdj nas mułżą/ [...] gdy im Doktory ichże ítare przed oczy położem *SkarJedn* 365, 154, 243, 345; Bo to rzecz pewna/ że ludzie złoslivi Záginać mułżą [...] Miecze wyięli/ [...] Ale ich miecze w ichże íercá wpádną *KochPs* 53, 168, 205; Iufz íię y zá morze puścić chćiał/ ále go wiátry záś do íegołz brzegu przyniołły *SkarŻyw* 473, 203, 208, 264, 371, 537; *StryjKron* 115; Nuż/ á o Pietrze co też rzeczemy? zali go też fundámentem kołciołá íwego Rzymłkiego íegoż Papieźnicy nie czynią? *CzechEp* 230, 229, 303, 421; *CzechEpPorz* **3; *NiemObr* 61; Muzy Párnázkie/ y nalesce winá/ Y Aphrodytę/ y znią íeyże íyná/ [...] Spiewał *KochPieś* 53; *ArtKanc* B11v; *WujNT Act* 14/15; *SarnStat* 4; *PudłDydo* A2v.

Brak zgody gramatycznej (1): Przi niekthorych wodkach zoftawa wonia íeyże ziela. *FalZioł* II 2b.

Połączenia: »jegoż samego« (3): *RejAp* 126; potrzebá wiedzieć/ co íeft Duch íwięty/ [...] Czego niłkąd ínad ogárnąć nie możemy/ íedno z íegoż íámego Bołkiego nádchnienia *RejPos* 140; *ActReg* 20.

»jegoż to« (2): SCipio Senator Rzymłki od zwycięstwa Africłkiego państwa nazwan był Affricłki [...] O iegoż to męłtwie á zwycięstwie w Rzymłkich kronikach wypifano. *BielŻyw* 115; *ArtKanc* E9.

»jegoż własny« (12): A złemu iegoż włafna złończ rada więcż załzkodzy *RejJóz* F7v; Iob łztrofuie przyaścioły łwe z ichże włafnych słow. *BibRadz Iob* 13 arg; *KwiatOpis* B2; *RejZwierc* 187; *CzechRozm* 120v, 165v, 166v; Day/ ábych ia minął ich sídlá/ á oné W ichże włafnych siatkach widział vplecioné. *KochPs* 206; *CzechEp* 260; *NiemObr* 82, 177; *JanNKar* D.

B. Nawiązuje do przymiotnika dzierżawczego (6) : *HistRzym* 98; że łie nie záraz zgorłzyłz z náuki zbáwiennej/ iáko łie wiele vczniow Chriřtułowych z iegoż náuki gorłzyło. *CzechRozm* 2v; *SkarŻyw* A5; Zydowłkie wyłtępkie niech w ichze łzkołách będą łádzoné. *SarnStat* 257.

Połączenie: »jegoż samego« (2): ktorzy śmieią on tylko łam łtary wyłkad nád włzytki ine przekłádac [...] iż połpolicie imię Ieronimowe w nim zacnie vważaią/ w czym łię bárzo myłá/ gdyż z wiela dowodow á nawięcey z pífm iegoż łáme⁶⁰ to ich łáfelzne mnimánie pokázać łię może *BibRadz* *4v; *SarnStat* 195.

C. Nawiązuje do rzeczownika zbiorowego (1) :

Połączenie: »ichże włafnych« (1): ku więłszemu záwłtydzeniu/ y przekonániu łtrony przeciwney/ z ich ze włafnych doktorow/ y z Synodowych łpraw pokázowác będą. *NiemObr* 7.

D. Nawiązuje do rzeczownika implicite zawartego w poprzednim kontekście (2) : *BielKron* 283; Włafnie iáko Xerxowe woylká łię łtać zdály. Przed ktorymi w Grecyey rzeki wyłychály. W tymże polu/ w tych łzańcách/ gdzie iedno łię bili/ Nie dáleko biegáiąc/ ichże zbożem żyli *KmitaSpit* B.

E. Nawiązuje do zdania względnego (6) : *CzechRozm* A5v; prawdá/ iż tym ktorzy/ nád wyroki duchá Bożego/ w tey rzeczy mędwowác chćieli/ nie zdárzyło łię im to/ iáko łię to z ichże pífm y połtępkow pokázowáło. *NiemObr* 143; *SkarKaz* 384a; Ten mowię od kogo łię włzczyły te nowiny/ [...] V łádu niechay będzie też krzyw náleżiony/ A iegoż mu niech łzkodzą łpráwy do obrony. *CzahTr* Kv.

Połączenia: »ichże samych« (1): iż [ci] ktorých té rzeczy nieobchodzą/ wedle rozłádku ichże łáfnych y inłzych/ łá ludzie wzgárdzeni *OrzJan* 39.

»jegoż własny« (1): obroći rzecz ná tego kto go doiechał/ y iegoż go włafná tnie bronią. *GórnDworz* Q.

2. W funkcji epiforycznej: tego, który będzie potem nazwany (wskazuje ogólnie osobę nazwaną lub określoną dopiero w dalszym kontekście) (1) : W Iegoż gołpódzie o wieczornéy chwili/ Zeliłłáwłkiego niewinnie zábili Swowolni ludzie *KochFr* 30.

III. Zaimek względny (tylko w formie N albo A sg „jenż(e)”: ktory, kto; qui Vulg (137) :

1. Wprowadza zdanie przydawkowe (134) :

a. Określające (131) : *BierRaj* 18v; Oycze moy mily/ ienże ies wyłoki w łtworzeniu/ łlodki w milowaniu *OpecŻyw* 100; Dáy [...] ku tobie ienżes łám iełt práwdziwá mądrołtz s czyłtym vmyłlem przyłtz Amen. *OpecŻyw* [123], 17v, 18v, 72v, 90v, 97 (34); my oto łłudzy tve miłóci/ żádanij od niektore⁶⁰ młodzięntzá ienże wielką wolá T.M. łłuziçz má [...] prółimy aby go T.M. ráczył przyácz *ForCnR* B4; Iezu ienżes będącz malucłkim chułtką byłes zwiázan/ łwiłuy [!] łie nadna. *TarDuch* B; Oycze náłz ienżesiełt wniebiołfach Niewodzi nas w pokułzenie Ale nas zbaw. *TarDuch* E4, A8v [9 r.],

B [10 r.], Bv [8 r.], B2 [9 r.], B2v [8 r.] (70); Iuftum adiutorium meum a do^{mi}no: qui faluos facit rectos corde. Sprawiedliwa pomoc moia od pana boga Ienże zbawia te ktorzy fą dobrego łercza. *WróbŻółt* 7/11, 31/7; Swe ćiało ielz/ á fwą krew pijelz/ To ielth że fwey corki pożywałz/ ienż ielt twe ćiało/ y twa krew. *HistRzym* 9v; A przyiawłzy lekárłthwo ienłz pośiłuie/ y byłá po máłym czáfie bárzo piękna á zdrowa. *HistRzym* 17, 12v, 24 [2 r.]; *BudNT przedm* d3v; *ModrzBaz* 134; Pośłuchayćieź żałoby niebiełkiego Oycá/ ienż był Żydowłkiego ludu miłóściwy wodzcá. *ArtKanc* E12v; Bądźże chwałá Pánie tobie/ ienżeś w iftnóści iedyny *ArtKanc* H16v, K2, K4v, M2, M14, T6 (11).

Połączenie: »ten ... jenż« (4): Inadz niewielz żeś temu w ręce przyłzłá ienłz áni wtydu/ áni kthorey miłóści w łobie ma. *HistRzym* 20v, 14v; Prośmyłz thego sławnego Kryłtá Zbáwićielá/ ienż nam okrutnego zmołg nieprzyiáćielá *ArtKanc* F4v, M13v.

a. *Nawiązuje do zaimka dzierzawczego (1)* : pálám twoiá miłóćiá ienżes to wczynil *OpecŻyw* 19.

b. *Rozwijające (3)* : Ielus Chrifus odkupiciel y zbawiciel plemienia ludzłkiego ktory z wierzchu łtápiwłzy raczył nam dáć zakon y naukę łprawy żywota náłzego. Ienże wftępuiąc zafię do chwały Boga oycza zołtawił po łobie wcznie fwe y pifarze *BielŻywGlab nlb* 9; Tenci ielt ktorego w hiłtoriách zowá Temerlames ienże włzitkę Aziá zburzywłzy [*qui totam Asiam vastavit*] przełzedł aż do Egipthu *MiechGlab* 29; NAmileyłzy/ ten Krol ielt Pan náłz Iezus Kryłtus/ ienż fiołtrę/ to ielt dułżę poruczá brátu *HistRzym* [39]v.

2. *Wprowadza zdanie podmiotowe (3)* : Ienżes fie moié twárzy raczył przyrownatz/ day grzełłnému fluzebnikowi twému dółtoynie cie chwalitz. *OpecŻyw* 18; O nie miłóści wielka y chcełz mie zołtác/ ienżem iá przećie włzego fie odważyłá *HistRzym* 15; iákoź ielth łzkodliwie zrobion ienłz w ten łtan ielt dan. *HistRzym* 19v.